

INTERAKTÍV TÁBLA A SZAKNYELVI ÓRÁKON

Előadásom témája egy, a Magyar Tudomány Napja konferencia központi témájához, a reformokhoz szorosan kapcsolódó oktatási segédeszköz, az interaktív tábla, illetve annak alkalmazása a szaknyelvi órákon. Bár interaktív tábla a Budapesti Gazdasági Főiskola Külkereskedelmi Főiskolai Karán két helyen, a nyelvi laborban és a könyvtárban is található, eddig még senki nem használta azokat arra, amire készültek: interaktív oktatási segédeszköznek. Ezért a Műszaki Kiadó Kft. és az Oktatási és Kulturális Minisztérium által meghirdetett „Az én interaktív táblám” című pályázatra KISS ISTVÁNNAL, a számítástechnikai szervezet vezetőjének helyettesével együtt elkészítettük az első interaktív tananyagot. Nagy-nagy örömeinkre és meglepetésünkre ez az interaktív tananyag 2007. szeptember 22-én a fent említett konferencia Mimio¹-szekciójában első díjat nyert.

Előadásom főbb pontjai a következők:

- rövid áttekintés az interaktív tábla használatának lehetőségeiről a szaknyelvi órákon (rövid SWOT-analízis),
- a pályamű rövid bemutatása, mely (német) gazdasági szaknyelvi órához készült,
- a munka során szerzett tapasztalatok,
- az együttműködés lehetséges folytatása, annak kiterjesztése, az interaktív tananyagok esélyei (későbbi felhasználásuk, módosításuk stb.).

1. AZ INTERAKTÍV TÁBLA HASZNÁLATÁRÓL

Az alapfilozófiám, hogy csak olyan területeken látom értelmét az interaktív tábla használatának, ahol az egyfajta hozzáadott értéket nyújt, csak show-elemként nem alkalmazom azt. Az alábbiakban röviden kitérek arra, hogy mely területeken egészítem ki a hagyományos oktatást az interaktív tábla segítségével, és bemutatok néhány saját gyakorlatból merített példát.

Az interaktív táblát jellemzően a következő esetekben használom a tanórákon:

- a) a tananyag jobb szemléltetésének céljából,
 - b) a tananyag elmélyítésénél,
 - c) a hallgatók tanórákba történő aktív bevonásának elősegítéséhez,
 - d) csoportmunkáknál.
- a) Szaknyelvi oktatóként sokszor szembesülök azzal a ténnyel, hogy a hallgatóinknak nincsenek világos elképzeléseik, információik egy adott területről, annak működéséről (pl. hogyan működik a tőzsde). Ilyenkor egy, az interneten fellelhető videó segítségével és hozzá összeállított feladatokkal gyorsan pótolni tudjuk ezt a hiányosságot. Ráadásul az interaktív, csoportosan meg-

* BGF Külkereskedelmi Főiskolai Kar, Nemzetközi Gazdasági Szaknyelvi Intézeti Tanszék, Német Nyelvi Tanszéki Osztály, főiskolai adjunktus.

¹ Főiskolánkon található Mimio típusú interaktív tábla: <http://www.mimio.com/products/mimioboard/>

KÉTYI A.: INTERAKTÍV TÁBLA A SZAKNYELVI ÓRÁKON

oldandó feladatok miatt a látottak, hallottak jobban rögzülnek. Egyik nagy „siker” volt pénz működésének bemutatása egy ironikus rajzfilm² segítségével.

- b) Amikor már átfogó, alapismeretekkel rendelkeznek a hallgatók, akkor gyakorlati példákkal tesztelem őket, például grafikonok, ábrák elemzésével. Ezekhez az interaktív tábla kiváló, mert a hallgatók az aktuális ábrákat nagy méretben, színesben és jó minőségben látják, valamint az ábrák adott esetben hangfájlokkal, segédletekkel vannak ellátva, melyekre kattintva segítséget vehetnek igénybe. Fontos, hogy ezt az opciót a hallgatók döntsék el! Úgyis dönthetnek, hogy e nélkül próbálkoznak.
- c) A fenti példa gyakorlatilag ide tartozik, ami érthető, hiszen a két cél, a tananyag elmélyítése, illetve a hallgatók aktív részvétele feltételezi egymást, előbbi az utóbbi nélkül nem képzelhető el hatékonyan. Itt említeném meg, hogy az eleinte tapasztalt idegenkedés, illetve csodálat elmúltával azt vettem észre, hogy a hallgatók vállalkozóbb kedvűek lettek. Hogy ez azonban tartós lesz-e, még nem tudni.
- d) Különösen itt látok nagy potenciált. A hallgatók versenyszellemére apellálva, az érdeklődést igen jól sikerült felkelteni. Itt jön jól a tábla mentési funkciója, hiszen így a csoportok munkáit el tudjuk menteni, amit aztán a többiek (a feladat függvényében) a saját szájízük szerint variálhatnak át, anélkül, hogy az eredeti mű elveszne. Külön jónak tartom egymásra épülő feladatoknál a tábla használatát, tehát amikor az egyik csoportnak az előző csoport által elkészített feladatot kell felhasználnia a saját feladatában. Például az első csoportnak el kell végezni egy termék vagy cég SWOT-elemzését, a másik csoportnak pedig ennek az elemzésnek a figyelembe vételével kell elkészíteni a stratégiát.

További előny, hogy a mentés funkciónak köszönhetően az óra időben nem korlátozódik egy tanítási órára, annak időtartamát ki lehet tolni akár több órára is, így függetleníteni tudjuk magunkat a „kicsengetéstől”, és a legközelebbi alkalommal minden külön előkészület nélkül onnan folytathatjuk a munkát, ahol abbahagytuk.

Az 1. táblázat röviden összefoglalja az előnyöket, hátrányokat, lehetőségeket, veszélyeket.

1. táblázat
Az interaktív tábla SWOT-elemzése

Erősségek (Strengths)	Gyengeségek (Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none">• a tudás kognitív és affektív tényezőire egyaránt hat• dinamikus és személyre szabható tartalmak• interaktív: több lehetőség vitára és interakcióra• a tartalom szabadon alakítható, menthető, megosztható, nyomtatható• a másolás költségei minimálisra csökkennek• használatával tudásbázis jön létre• a tanórák meghosszabbíthatók (átívelő hasznosulás)• tanárnak és diáknak is élvezetesebb az óra• bátorítja a spontaneitást, rugalmasságot, a tananyagok jegyzetekkel láthatók el• az ismétlés sokkal könnyebb• katalizátor-szerep, más IKT-eszközök használatára inspirál• a diák egyenlő partner a használatban (demokratikus)	<ul style="list-style-type: none">• ami elromolhat (lefagyhat), az el is romlik (le is fagy): technikai problémák léphetnek fel, ami hátrányosan befolyásolhatja az órát, annak menetét• néha nehezen, rosszul látható a felület (a főiskolánkon nem megfelelő helyre lett felszerelve a projektor, így a tábla használatához egy második projektor kell!)

² <http://youtube.com/watch?v=9BrLrwbkQWQ>

KÉTYI A.: INTERAKTÍV TÁBLA A SZAKNYELVI ÓRÁKON

1. táblázat (folytatás) Az interaktív tábla SWOT-elemzése

Lehetőségek (Opportunities)	Veszélyek (Threats)
<ul style="list-style-type: none"> együtműködés ösztönzése hatékonyabb oktatás elősegítése diákok motiválása könnyebb tanári feladatok delegálása a jobb képességű diákok felé, akik így tanítói szerepben jobban fejlődhetnek³ 	<ul style="list-style-type: none"> a tábla cél lesz és nem eszköz show-elemmé válik frontális tanítás bebetonozódását szolgálhatja pedagógiai felkészületlenség miatt (nem megfelelő feladatok) nem segíti a tanulási folyamatot

A fentiekből kitűnik, hogy az interaktív táblának több az előnye, mint a hátránya, ez azonban nem szabad, hogy könnyelműségre csábítson: az interaktív táblát adekvát tartalmakkal és biztos technikai, illetve megfelelő didaktikai felkészültséggel kell használni.

2. A PÁLYAMŰ RÖVID BEMUTATÁSA

Tananyagunk német gazdasági szaknyelv tantárgyhoz tőzsde témakörében készült és négy részből állt. Az első részben a tőzsde témakörnél gyakran használt növel, növekszik, csökkent, csökken igékre kellett a hallgatóknak szinonimákat gyűjteni. Ezt az interaktív táblánál egy táblázatba írták, amit a későbbi használathoz lementettünk. Ezután a hallgatóknak az interneten szinonimákat kellett keresniük. Ezt megkönnyítendő mellékelünk egy tutorial-videó fájlt, amiben lehetséges keresési variációkat mutattunk be. A videót a Mimio szoftverével rögzítettünk. A hallgatók az interneten talált szinonimákat beírták az előzőleg elmentett táblázatba, amit szintén mentettünk.

Szinonimák keresése

csökkent	csökken	növel	nő
senken ☺	sinken	steigern	sich erhöhen
reduzieren	fallen	erhöhen	wachsen
verringern	verringern	vermehren	vergrößern
verkleinern	zurückfallen	aufleben	sich vermehren
herabsetzen	abnehmen	potenzieren	steigen
abfallen	sich verkleinern	vergrößern	klettern
erniedrigen	abwärtigen	erklimmen	sich erklimmen
minimieren	Zurückspulen	maximieren	erheimmern
herunter-	stürzen	aufbauen	sich bereichern
empfehlen	sich helfen	anwachsen lassen	wachsen

1. ábra

Az egyik csoport által órán összegyűjtött igék táblázata

A második részben a hallgatóknak az első részből megismert igékkal kellett kiegészíteni mondatokat a megadott igék megfelelő helyre történő behúzásával. Egy feladat-dia vegyesen tartalmazott öt igét. Az ezt követő dián voltak láthatóak a megoldások. Szükség esetén visszalépve, újból elvégezhető volt a feladat. Minden diához más hallgató jött ki a táblához.

³ Az is fejlődik, aki tanít, nemcsak, aki tanul! (Csíkos Csaba)

- Ölpreise dürften Inflation zu Jahresende _____.
- Die Wirtschaft brummt, die Kurse _____ - bleibt alles gut?
- Der Computerkonzern Hewlett-Packard Co. will seinen weltweiten Energiebedarf bis 2010 um 20 Prozent _____.
- Henkel will sparen und Preise _____.
- In Japan _____ Devisen auf Allzeithoch.

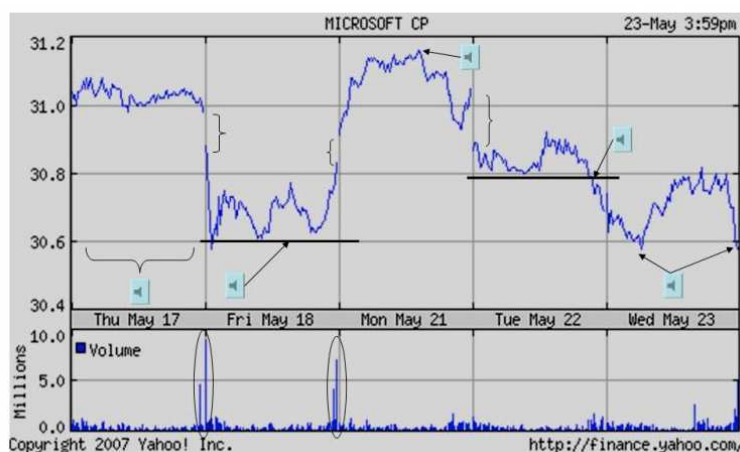
steigen erhöhen steigen erhöhen senken

1/4

2. ábra
A feladat első diája

A harmadik részben egy ábrát (egy részvény görbét) kellett elemezni a hallgatóknak. Az ábrába hangfelvételek voltak ágyazva, amire kattintva a hallgató segítséget kapott egy lehetséges verzió meghallgatásával. Ezt nem volt szükséges igénybe vennie, ez csak segítség, „mentőöv” volt. Az ábrába bele lehetett rajzolni, jelezve a fontos pontokat (pl. gap-ek, trendek stb.) Az így elemzett ábrát is elmentették. Az ábrát több hallgató is végigelemezhetette.

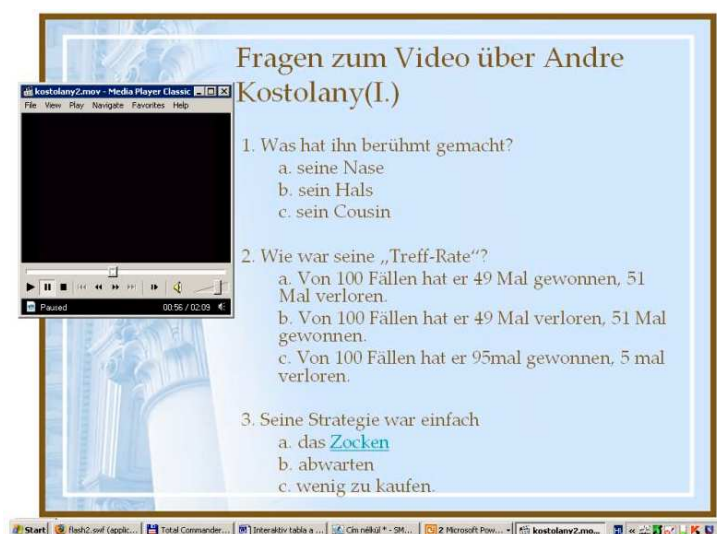
Ábraelemzés

3. ábra
A részvényelemzés diája

A negyedik rész egy mozgóképet és a hozzá kapcsolódó szövegértést mérő tesztet tartalmazta. Kétszeri megtekintés után következett a teszt ellenőrzése, a megfelelő választ be kellett karikázni a táblánál. A tesztben két hiperhivatkozás volt található, amire kattintva a hallgató magyarázatokat tekinthetett meg az adott szóval, kifejezéssel kapcsolatosan. Ez ismét opcionális volt, tehát csak akkor vette igénybe a hallgató, ha nem értette az adott szót, kifejezést.

KÉTYI A.: INTERAKTÍV TÁBLA A SZAKNYELVI ÓRÁKON

4. ábra

A szövegértés-feladat első kérdései

A feladatok során az interaktív táblához mellékelt Mimio szoftverrel folyamatosan elmentett képeket (jpg formátumban) az órát követően közzétettük a Coospace⁴ oldalon, ahonnan a hallgatók lementhették azokat a saját gépükre, így azok számukra később is visszahívhatók voltak, illetve a lementett fájlokhoz további otthon elvégezhető feladatot kaptak.

2.1. Elemek forrásai, elkészítésük módja

A tananyag 140x200 cm nagyságú Mimio I-board típusú interaktív falitábla, a főiskola által rendelkezésre bocsátott projektor, valamint mimio Studio 5.13 (mimio Tools, mimio Notebook) és mimio Recorder 1.11 szoftverek felhasználásával készült.

- **Az én interaktív táblám.ppt (saját munka, Powerpoint)**

A leadott tananyag alapját egy Powerpoint fájl képezi, mely keretül szolgál a bemutatóhoz, ezen keresztül vezethető végig az óra, innen ágazik el a lentebb felsorolt alkalmazások felhasználásával. A táblánál, kihasználva az interaktivitás nyújtotta lehetőségeket, sokkal szélesebb eszköztárral találjuk szembe magunkat, amivel élvezetesebbé tehető az óra. Felhasznált alkalmazások/eszközök: Powerpoint, Word, Internet böngésző/Internet, mimio szoftverek, média lejátszók.

- **search tutor.avi (2. dia, saját munka, Mimio szoftver)**

A tutorial fájl elkészítéséhez a mimio Recorder 1.11 alkalmazást használtuk fel, mely segítségével egyszerűen elkészíthető avi kiterjesztésű video fájl jött létre. Az előadásban szereplő fájl hang nélkül készült, mivel előnyösebb élőszóban magyarázatokat hozzáfűzni a látottakhoz. A video egyetlen gomb megnyomásával megállítható és ugyanígy tovább is folytatható lehetőséget adva ezzel a hallgatók kérdéseinek megválaszolására.

- **Beispielsatze.swf (4. dia, saját munka, Macromedia Flash MX)**

A feladat elkészítéséhez használtuk a Macromedia Flash nyújtotta lehetőségeket, az eredetileg Word-ben meglévő szöveget átültetve. A Shockwave Flash(.swf kiterjesztésű) fájl lejátszható bármely böngészővel (Internet Explorer 7 és Firefox 2-n tesztelve), melyre az Adobe Flash Player Plugin telepítve van.

- **microsoft_tuti.png (5. dia, forrás: finance.yahoo.com)**

Az ábrát a yahoo.com oldaláról mentettem le és az órai felhasználásnál a Powerpointon belüli használat mellett döntöttem, mivel ebben az esetben a szabadkézi rajz is elegendőnek bizonyult az ábra értelmezéséhez. Mindez természetesen elvégezhető a mimio Tools eszközeivel is. A konkrét esetben csak a végeredményt mentettem le mimio Tools segítségével képfájlként és weblapként is.

⁴ Főiskolánk 2007. szeptember 10-től használja ezt a virtuális tanulói környezetet: <http://coospace.bgf.hu>

KÉTYI A.: INTERAKTÍV TÁBLA A SZAKNYELVI ÓRÁKON

- **MIC_001.WAV- MIC_007.WAV (saját felvétel, diktafonnal)**
A felvett hangfájlok a Powerpoint dokumentumba lettek beágyazva egy hangszóró ikonhoz kapcsolva, mely kattintásra aktiválódik.
- **kostolany1.jpg – kostolany6.jpg (6. dia,**
Forrás: http://www.elitemagazin.hu/9807/kostolany_body.html
http://www.tozsdezz.hu/index.php?lap=andr_kostolany)
- **kostolany2.mov (forrás: <http://www.youtube.com/watch?v=hsHUwcQ6hVI&NR=1>)**
A felvétel a forrásként megadott honlapról származik. Hasonlóan a 4. diához a lejátszáskor egy másik alkalmazás aktiválódik, jelen esetben a Quick Time Player (illetve használható a Real Player is), mely előzetesen telepítve lett a számítógépre. Az egyéb felhasznált fájlok között szerepel a forrásfile avi kiterjesztésű változata is, melynek lejátszásához Windows Media Player is felhasználható. Mindkét lejátszó szabadon elérhető az Interneten.
- **Fragen zum Video über Andre Kostolany.doc (saját munka, Word, Powerpoint)**
A videotartalomhoz elkészített kérdések és válaszok az eredeti Word dokumentumból kerültek a Powerpoint prezentációba, mégpedig két diára, hogy az interaktív táblán a hátsó sorokban is jól láthatóak legyenek.
- **zocken.htm (7. dia)**
forrás: http://wortschatz.uni-leipzig.de/cgi-portal/de/wort_www?site=208&Wort_id=7983073
A 7-es és 8-as diákon szereplő hivatkozások a megadott internetes címről kerültek lementésre, majd hiperhivatkozásként csatolva a diákon aláhúzással szereplő kifejezésekhez. Noha a kijelölt linkek a lementett honlapokra mutatnak, azokról már az internetre lehet eljutni és a keresést tovább folytatni.
- **hart gesockene.htm (8. dia)**
Forrás: <http://www.google.com/search?hl=en&q=hart+gesockene&btnG=Google+Search>)

3. A MUNKA SORÁN SZERZETT TAPASZTALATOK

A pályázati anyag elkészítése mindkettőnk számára izgalmas és inspiráló volt, ilyen kollaboratív feladatot korábban egyikünk sem végzett. Meglepő módon nagyon gyorsan összeállt az egész pályamű, a tábla első kalibrálását is beleszámítva gyakorlatilag 3 hét alatt végeztünk a teljes anyaggal.

Ami a gyakorlatban történő kipróbálást illeti, minden úgy történt, ahogy azt előzetesen kollégámmal, KISS ISTVÁNNAL elterveztük, egyedül a táblázat bizonyult kissé szűknek az első feladatnál, illetve a diákok nem érezték a stílustoll használatát, nem tudtak olyan kontrolláltan, szépen írni, mint normál filccel. Ugyanakkor viszont nagyon gyorsan beletanultak a tábla eszköztárának használatába. A tananyag kipróbálása után a diákok a Coospace oldalon a német nyelvű fórumban írhatták meg visszajelzéseiket, észrevételeiket az interaktív órával kapcsolatban. Az alábbiakban ebből idézek:

„Az óra nem volt rossz, valami eredetit csináltunk, de kísérleti nyúlként az elején mindig nehéz. Remélem, hogy továbbra is sikeresen fogunk dolgozni a projekten, és hogy az utánunk jövő csoportnak valami hasznosat hagyunk hátra.”

„A hétfői óra nagyon jó volt, végre kihasználtuk a meglévő multimédiás lehetőségeket. Ilyen interaktív órán ezen a főiskolán még nem vettem részt, úgyhogy nekem (és gondolom mindannyiunknak) tetszett. Azonban véleményem szerint az ilyen órák sajnos nem hatékonyak. Szerintem, ha kevés hasonló órában van részünk, akkor arra figyelünk, hogy kezelni tudjuk a rendszert, és az újdonság varázsa hat ránk. Ha rendszeresen lenne óránk a nyelvi laborban, akkor a helyzet természetesen egész más lenne. Így értettem a hatékonyságot.”

„Az interaktív tábla a nyelvlaborban szuper volt és nagyon tetszett. A virtuális tollal való írás vicces volt.”

„Az óra a nyelvlaborban nagyon érdekes volt, jól éreztem magam. Szerintem a főiskolán minden órának ilyen jónak kellene lennie.”

„Korábban nem voltam a nyelvi laborban és szerintem ez nagyszerű ötlet. Érdekesebb és izgalmas volt az óra. Jól szórakoztam. Nem is tudom miért nem volt már korábban óráim a nyelvi la-

KÉTYI A.: INTERAKTÍV TÁBLA A SZAKNYELVI ÓRÁKON

borban. A szoftverek, mint a Canoo⁵ és a szótár szintén nagyon hasznosak. A hétfői órával nagyon meg voltam elégedve.”

4. AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS LEHETSÉGES FOLYTATÁSA, ANNAK KITERJESZTÉSE

A SWOT-elemzésben már utaltam rá, hogy az interaktív tábla rendszeres használatával tudásbázis jön létre, mely mindenki, diák és tanár számára egyaránt hozzáférhető a nyelvi labor számítógépén, azokat mindenki módosíthatja, vagy épp hozzátehet valamit. Ami korábban nehezen volt elképzelhető, nevezetesen, hogy tanárok beelássonak egymás óráiba, kicseréljék, megosszák egymással jegyzeteiket, kedvenc anyagaikat, az most valóra válhat. Egy interaktív, folyamatos workshop veheti kezdetét, ami nem is igényel feltétlenül személyes találkozókat, plusz időpontot. Rádásul ebből mindenki csak profitálhat, aki adja (az anyagban megbúvó hibákat kiszűrik), és az is, aki kapja (új ötletekkel bővíthet a repertoár, hatékonyabb lehet a tanítás), és nem utolsó sorban a diák, aki kipróbált, változatos anyagokkal tanulhat.

Összegzésként elmondható, hogy az interaktív tananyagok esélyei kiválóak, későbbi felhasználásuk, és egyszerű módosításuk okán is. Inspirálólag hatnak nem csak a tanár-diák, de a diák-diák és a tanár-tanár relációban is, ami nagy előny. A főiskolánkon most tesztelt Coospace-portállal kombinálva a tanóra meghosszabbítható, változatosabb és realisztikusabb feladatok adhatók. A tanár részéről az elején nagyobb a munkaigény, több az időráfordítás (részletesen meg kell tervezni a részeket és kivitelezni azokat), de mindez később megtérül. A tanári szerep is átalakul kissé, technikai trénerre, szervezővé válik és sokkal jobban oda kell figyelnie az óra menetére, mint azt korábban tette, de ez úgy vélem szintén csak pozitív hozadéka az interaktív táblának.

5. IRODALOMJEGYZÉK

- BELL, M. A. 2002. Why use an interactive whiteboard? A baker's dozen reasons! Teachers.Net Gazette, 3 (1), January 2002. <http://teachers.net/gazette/JAN02/mabell.html>
- GERARD, F. et al. 1999. Using SMART Board in foreign language classrooms. Paper presented at SITE 99: Society for Information Technology and Teacher Education International Conference, San Antonio, Texas, 28 February - 4 March 1999.
- SMITH, A. 1999. Interactive whiteboard evaluation. MirandaNet. <http://www.mirandanet.ac.uk/pubs/smartboards.htm>
- SMITH, H. 2001. SmartBoard evaluation: final report. Kent NGfL. <http://www.kented.org.uk/ngfl/ict/IWB/whiteboards/report.html#11>
- WALKER, D. 2002. White enlightening. Times Educational Supplement, 13 September 2002. p. 19.

⁵ Online használható szótár és nyelvtani segítség: www.canoo.net